

Irina Hardi Kovačević

ISKUSTVA IZ UMETNIČKE RADIONICE

Kad mislim o onom vremenu koje sam provela sa Marijom Jakim, nad njenom ustrep-talošću i u njenom grču stvaranja, čini mi se kao da sam sve vreme bila voajer koji prisustvuje jedinstvenom trenutku zadovoljavanja iskonske ljudske potrebe za stvaranjem. Pa možda se može o tome i sada govoriti kao o voajerizmu, u šta ne verujem, ali jedno je sigurno: tako izbliza gledano, moje iskustvo o radu pesnikinje ne može biti utkano u inače prihvaćenu Ničeovu tezu da pravi umetnik nije nikad do kraja iskren čovek.

Jer, tvrdim, Jakimova je preda mnom zaista rastakala svoju dušu i na tanane vlasi cepkala svoja osećanja, i između reči oštro probirala svaku koja nije odgovarala njenom iskrenom doživljaju, i kao u groznici stiskala onu za koju joj se činilo da u sebi sadrži otisak jezgra njenog bića, tražeći način da ona neminovno ostane u pesmi. Pa makar to bilo nešto teško, strašno, intimno i lično povređujuće.

Nijednog trenutka nije bila objektivni posmatrač stvaranja.

Bila je autor čiji su nagon, želja i potreba rađali umetničko delo, u suštini nešto što putem reči može postati i tuđe iskustvo.

Nemilosrdna prema sebi kao čoveku, ona je u toj svojoj nemilosti bila beskrajno darežljiva, do poslednjeg delića, svojoj poeziji.

Tako, kako to na prvi pogled izgleda lako, skoro nonšalantno, govori u svojoj kultnoj pesmi: *S druge strane teksta*. Ako već kažem kultnoj, imam na pameti i način na koji je ta pesma interpretirana i doživljena među njenim vernim čitaocima. A ona, te verne čitaoce i poštovaoce ima, možda više nego mnogi koji pišu, a ja ih znam.

Onih izvorno i čisto naklonih, tako bezrezervno i zahvaljujući samo njenim rečima, ničemu drugom, što bi imalo neki socijalni, statusni ili čisto intelektualni predznak. Ona ih je stekla zahvaljujući najsavršenijem oruđu kojim je čovek dodirnuo nebo i uronio u pakao. I onda, kada ta reč, a o njoj je reč, nije izgovorena, u dubokom lutanju kao u svojem najsnažnijem krik, ona je širina sveta i snaga života. Ona reč koja je i bol i radost, i suza i smeh, i čednost i greh. Ona reč koju je Jakimova iz sebe izgrebala noktima, tako da se za njenim delićima, iskidanim iz celine misli, vidi krvavi trag, znak da u tkivu struji prava, crvena, topla ljudska krv.

Taj dokaz života to je njena pesnička satisfakcija. Hvala joj na iskustvu koje podseća na klas: ako je teže, više daje.

Osećam se uskraćeno za mogućnost kazati joj to lično, ali to je jedno od tih iskustava o kakvima je u ovoj poeziji upravo reč. O ljudskoj nemoći da pobedi nešto što se tako eufemistički zove objektivna okolnost.

P. S. Tekst je pisan za promociju knjige na osnovu rukopisa koji sam s autoricom uređivala da bi bio objavljen kao knjiga sa naslovom *Nagnuta nad raspećem*.

15. 01. 1993.